

SOTE

YHTEISTYÖALUEET

Se on väestöllisesti toiseksi pienin, mutta pinta-alaltaan toiseksi suurin. Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualue ulottuu Suomen itäisimmästä pisteestä Ilomantsista Jyväskylän kasvukeskuksen länsipuolelle.

TEKSTI **INKERI HALONEN** | KUVAT **VASTAVALO**

OSA 2/5, KYS-ERVA

Suomi on jaettu viiteen yhteistyöalueeseen, jotka vastaavat nykyisiä erityisvastuualueita. Yhteistyöalueen maakunnat sopivat muun muassa maakuntarajat ylittävistä palveluista ja yhteistyöalueella tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon investoinneista. Sarjan ensimmäinen osa (OYS-erva) julkaistiin 9.2.2017

► Lue lisää soten etenemisestä ja apteekkien tehtävistä siinä: www.apteekkari.fi

Valtavasti rantoja ja vettä, itäisiä rajaseutuja, tyhjeneviä taajamia ja paljon kasvavia kaupunkeja. Siltä näyttää Kuopion yliopistolaisen sairaalan erityisvastuualue.

Alue on Suomen erva-alueista väestöllisesti toiseksi pienin, mutta pinta-alaltaan toiseksi suurin, todennäköisesti myös vesistöllisin. Tulevan sote-yhteistyöalueen muodostavat Keski-Suomen, Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat.

VAIKKA ALUEELLISET ja ehkä jopa aluekulttuuriset erot ovat suuret, KYS:n erva-alueella sotea kahtotaan, viännetään ja kiännetään, sillä miltei koko alue kuuluu niin sanotun savolaismurteen vaikutuspiiriin. Toivoa soppii, ettei uudistuksen kanssa mennä mehtään.

Tätä on toivonut julkisesti erityisesti valinnanvapauden osalta myös Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin johtaja **Risto Miettunen**. Miettunen allekirjoitti muiden yliopistollisten sairaanhoitopiirien johtajien kanssa helmikuussa julkilausuman, jossa todettiin, että valinnanvapauden

käynnistäminen vuoden 2019 alusta on käytännössä mahdollonta ja sen sisältö ja aikataulu tulisi neuvotella eduskunnassa uudestaan. Muuten riskinä on, että tehokkaan ja pääosin hyvin toimivan järjestelmän ydin murretaan ratkaisuilla, joista seuraa vaikeasti korjattavia ongelmia ja kustannusten kasvua, johtajat kirjoittivat.

VALINNANVAPAUSSKOKEILUJA tehdään parhaillaan eri puolilla Suomea, myös KYS:n erva-alueella Ylä-Savon sote kuntayhtymän ja Keski-Suomen maakunnan alueella.

Sairaanhoitopiirien johtajat katsovat, että muun muassa näiden kokeilujen tulokset tulisivat olla käytettävissä, kun koko maata koskevaa valinnanvapauslainsäädäntöä toimeenpannaan.

Sote-valmisteluun liittyvää yhteistyötä apteekkien kanssa on tehty maakuntien alueella toistaiseksi vain vähän. Apteekit odottavat jännityksellä erityisesti sitä, miten annosjakelu ja hoivakotien lääkehuolto jatkossa hoidetaan. Toiveena puolestaan on, että apteekkien rationaalista lääkehoitoa tukevat muutkin palvelut otetaan viimein osaksi terveydenhoitojärjestelmää. ■

Vapaus

testissä Savossa

Risto Kortelainen,
Essoten johtaja

INNOVAATIOITA KOTIHOIDON TUEKSI

”Jos apteekit pystyvät kehittämään kotona tapahtuvan hoidon tueksi innovaatioita, niin se vahvistaa niiden asemaa ja palvelee koko sote-uudistusta.”

ETELÄ-SAVON alueella toimii toistaiseksi vielä kaksi eri sairaanhoitopiiriä, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä eli Essote ja Itä-Savon sairaanhoitopiiri eli Sosteri.

Maakunnan kaksi keskussairaala, Mikkelin ja Savonlinnan, valmistelevat parhaillaan siirtymistä yhteiseen toimintaan sekä muuttumista maakunnan yhdeksi liikelaitokseksi.

Mikkelissä perusterveydenhuollon vastaanotot muuttavat keskussairaalan yhteyteen kesäkuun puolessa välissä. Sosterissa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiota on toteutettu jo vuosia.

PERUSTERVEYDENHUOLLON osalta kahden piirin valmistelussa näkyy eroa muun muassa siinä, että Sosterin alueella puhutaan yhä terveysasemista, mutta Essoten alueella ne ovat muuttuneet hyvinvointikeskuksiksi ja -asemiksi.

Sote-valmisteluissa ei ole erikseen pohdittu avopuolen lääkehuollon asemaa, mutta Essoten johtaja **Risto Kortelainen** kertoo, että fokuksessa on ainakin kehittää keskussairaaloiden sai-

raala-apteekkien toimintaa. Erityisenä kehityskohteenä ovat kliininen farmasia ja iäkkäiden lääkehoito.

Mikkelin keskussairaalan yhteydessä toimii Suomen ensimmäinen kliinisen farmasian yksikkö. Kullakin osastolla on oma lääkehoitaja, ja kiertävät osastofarmaseutit toimivat konsultteina kaikilla osastoilla.

Suunnitelmissa on ulottaa kliinisen farmasian toiminta myös kotihoitoon.

Kortelaisen mukaan avohuollon apteekkeillakin voi olla etenkin ikäihmisten lääkitysongelmien huomaamisessa huomattava panos.

– Apteekkeilla on mahdollisuus tehdä huomioita esimerkiksi iäkkäiden asiakkaiden yleistilan äkillisistä muutoksista ja välittää tieto esimerkiksi kotihoitoon.

Kortelainen muistuttaa, että kotona tapahtuva hoito ja kuntoutus tulevat joka tapauksessa lisääntymään.

– Jos apteekit pystyvät kehittämään näiden toimintojen tueksi innovaatioita, niin se vahvistaa niiden asemaa ja palvelee koko sote-uudistusta, Kortelainen toteaa. ■

Etelä-Savon alueelta Joroinen siirtyy vuoden 2019 alusta osaksi Pohjois-Savo ja Heinävesi osaksi Pohjois-Karjalaa.

ETELÄ-SAVO

Asukkaita	149 100
Terveysasemia (Sosterin alue)	5
Hyvinvointikeskuksia ja -asemia (Essoten alue)	12
Keskussairaaloita Mikkelissä ja Savonlinnassa	2
Apteekkeja	36

MITÄ TAPAHTUU NYT? Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essote aloitti toimintansa tämän vuoden alussa. Toimintojen yhdistäminen Itä-Suomen sairaanhoitopiiriin Sosterin kanssa on käynnissä.

VERKOSTO VALMISTUU

”Olemme jo saaneet yhteydenottoja apteekeista, ja yhteistyöverkosto on yhteissuunnittelua ja -ideointia vaille valmis!”

KESKI-SUOMEN maakunta on KYS:n erva-alueen maakunnista suurin. Alueen maakuntahallinto ja sote-valmistelu ovat hyvässä vauhdissa.

Valmistelua on tehty muun muassa tarkastelemalla nykyisen palvelutuotannon toimivuutta, keräämällä paikallisia hyviä käytäntöjä ja luomalla yhteistä näkemystä siitä, mihin uudistuksessa ollaan maakunnan osalta menossa.

Samalla maakunta hankkii kokemusta myös valinnanvapauden toteuttamisesta. Jyväskylän Huhtasuon, keskustan ja Kuokkalan terveysasemien asiakkaat ovat helmikuun loppupuolelta asti voineet valita avosairaanhoidon lääkäri- ja sairaanhoitajapalveluiden, hoidon vaatimien röntgen- ja laboratoriopalveluiden sekä sosiaalihoituksen palveluntuottajaksi myös Mehiläinen Terveyspalvelut Oy:n.

Jotakin suosioista kertoo se, että muutamassa päivässä yksityisen palveluntuottajan oli valinnut lähes 500 asukasta.

Kokeilu jatkuu ensi vuoden loppuun asti, ja mukaan voi tulla myös muita palveluntuottajia.

KEHITTÄMISJOHTAJA, sote-vastuuvalmistelija **Silja Ässämäki** kertoo, että avohoidon lääkehuolto ei ole pohdittu kehittämistyössä erikseen.

Keväällä apteekkeja kuitenkin kutsutaan mukaan niin sanottuihin pop-up-työryhmiin, joihin kootaan laaja joukko eri alojen asiantuntijoita valmistelemaan konkreettista soten toimintamallia Keski-Suomeen.

– Apteekit ovat olleet aloitteellisia ja ottaneet yhteyttä valmistelumme osalta, josta olemme hyvin kiitollisia, Ässämäki kertoo.

Ässämäen mukaan toiveena on kuulla apteekkien mahdollisuuksista ja toiveista muun muassa etähyvinvointipalveluiden tarjoajana.

– Olemme jo saaneet yhteydenottoja apteekkien taholta, ja yhteistyöverkosto on yhteissuunnittelua ja -ideointia vaille valmis! ■

KESKI-SUOMI

Asukkaita	276 300
Terveysasemia	34
Keskussairaaloita	1
Jyväskylässä	
Apteekkeja	48

MITÄ TAPAHTUU NYT? Keski-Suomi 2019 -projektissa valmistellaan sote- ja maakunt uudistusta. Jyväskylän alueella kokeillaan myös valinnanvapautta avosairaanhoidon ja sosiaalihoituksen osalta.

Silja Ässämäki,
Kehittämisohtaja,
sote-vastuuvalmistelija

YHTEISTYÖ NUPUILLAAN

”Yhteydenpitoa apteekin kanssa olisi hyvä tiivistää kotiutusprosessien yhteydessä.”

Anu Niemi,
Siun Soten ohjaus- ja
koordinaatioryhmien sihteeri

POHJOIS-KARJALAN Siun Sote on vastannut vuoden alusta koko maakunnan kuntien ja Etelä-Savossa sijaitsevan Heinäveden osalta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Näin ollen merkittävä osa sote- ja maakuntauudistukseen liittyvästä kokonaisuudesta on siis saatu jo toteutettua.

Maakunta luo parhaillaan uusia koko aluetta koskevia toimintamalleja nykyisen lainsäädännön pohjalta. Malleja muutetaan tarvittaessa valtakunnallisen sote-lainsäädännön vahvistuttua.

SIUN SOTEN PERUSTAMISHETKELLÄ syksyllä 2015 perusterveydenhuollon ylilääkäri, sote-hankkeen ohjaus- ja koordinaatioryhmien sihteeri **Anu Niemi** korosti *Apteekkarilehdelle* paikallisten yritysten ottamista mukaan sote-valmisteluun. Työryhmä muun muassa listasi kaikkien apteekkien sijainnit ja aukioloajat. Ajatuksena oli katsoa, mikä voisi olla apteekin rooli niillä alueilla, missä muita terveyspalveluita ei ole tarjolla iltaisin

tai viikonloppuisin. Niemi ja Siun Soten toimitusjohtaja **Ilkka Pirskainen** toteavat nyt, että apteekkiyhteistyöstä on ehditty puhua vasta alustavasti.

– Hoitotyön johdon kanssa olemme puhuneet alustavasti siitä, että yhteydenpitoa asiakkaan lähiapteekin kanssa olisi hyvä tiivistää kotiutusprosessien kehittämisessä.

Kotiutettavan potilaan lääkkeen saatavuuden varmistaminen apteekista on ollut arkea monilla paikkakunnilla, mutta Pohjois-Karjalan erikoissairaanhoidossa se on vielä uutta.

– Apteekkien varastot ovat tätä nykyä aika pienet ja erityisesti harvinaisempien lääkkeiden kohdalla olemattomat. Ennakoilmoitus kotiutettavan potilaan lääketarpeesta sujuvoittaisi prosessia kaikkia osapuolia yhdistävää prosessia, Niemi toteaa.

Luvassa on todennäköisesti myös yhteisiä Siun Soten ja apteekkien henkilöstöjen koulutustilaisuuksia. ■

Ilkka Pirskainen,
Siun Soten
toimitusjohtaja

POHJOIS-KARJALA

Asukkaita	168 330
Terveysasemia	21
Keskussairaaloita	1, Joensuussa
Apteekkeja	34

MITÄ TAPAHTUU NYT? Vuoden 2017 alussa kaikkien Pohjois-Karjalan kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut, Pohjois-Karjalan keskussairaala ja kehitysvammaisten erityishuolto siirtyvät osaksi Siun sote -kuntayhtymää.

IHMISLÄHTÖISTÄ PALVELUA

”Apteekit ovat ehkä ajatuksissa olleet sellainen varma kivijalka, jonka muuttumisesta ei ole ollut suuria pelkoja.”

POHJOIS-SAVON alueella sote-palveluiden tuotannon valmistelua on tehty syksystä 2014 alkaen. Viime kesästä lähtien alueella on valmisteltu myös maakunnan tehtäviä järjestäjänä.

Tuotantovalmistelu on perustunut kolmeen, ikäryhmittäiseen jakoon lapsiperheistä työikäisiin ja vanhuksiin. Avohoidon lääkehuolto on kuulunut periaatteessa työikäisten ja yhteisten palveluiden työryhmän harteille.

Sen vetäjä, terveysjohtaja **Janne Forsberg** toteaa kuitenkin, ettei apteekkien roolia osana sotea ole vielä ehditty miettiä.

– Toisaalta apteekit ovat ehkä ajatuksissa olleet sellainen varma kivijalka, jonka muuttumisesta ei ole ollut suuria pelkoja. Voimme luottaa siihen, että jos joku vain kirjoittaa lääkeresepin, niin asiakas saa kyllä lääkkeensä apteekista.

TYÖRYHMIEN VALMISTELUJEN pohjalta linjataan palvelumallinnusta ja sote-keskusverkostoa sekä niiden palveluvalikoimaa ja palvelutasoa. Palvelukokonaisuuksien avulla mallinnetaan puolestaan koko sote-palveluiden kokonaisuus.

Kaikessa tuotannonvalmistelussa on lähdetty liikkeelle palvelutarpeen arvioinnin ja asiakaslähtöisen palvelukonseptien kautta, ei palveluverkon kautta, Ylä-Savon soten toimitusjohtaja **Leila Pekkanen** kertoo.

YLÄ-SAVON SOTE kuntayhtymän alueella eli Iisalmessa, Kiuruvedellä, Sonkajärvellä ja Vieremällä kokeillaan myös valinnanvapautta. Kokeilu käsittää yleislääkäritasoiset vastaanottopalvelut ja niihin liittyvät fysioterapeutin ohjaukset sekä ravitsemus- ja jalkaterapian.

Kunnallisten terveyskeskusten lisäksi asukkaiden valittavana on kaksi yksityistä terveyspalvelutuottajaa.

Helmikuun loppuun mennessä yli 1400 kuntalaista oli vaihtanut palvelutuottajaa. Vaihtajista lähes 900 oli käyttänyt palvelua, heistä valtaosa oli käynyt lääkärin vastaanotolla.

Ylä-Savosta saatavat kokemukset tulevat ohjaamaan merkittäväällä tavalla myös Pohjois-Savon koko maakunnan toiminnan rakentumista ja valmistelua, Pekkanen kertoo.

Pohjois-Savo on valittu myös pilottimaakunnaksi sekä järjestäjän tehtävien osalta että palvelupaketoinnin pilotoinnin osalta.

– Olemme tässä suhteessa tiiviisti valtakunnallisessa valmistelussa mukana, Pekkanen kertoo. ■

Janne Forsberg,
Ylä-Savon SOTE:n
terveysjohtaja

Leila Pekkanen,
Ylä-Savon SOTE:n
toimitusjohtaja

POHJOIS-SAVO

Asukkaita
Terveysasemia
Yliopistosairaaloita
Apteekkeja

247 800
26
1, Kuopiossa
45

MITÄ TAPAHTUU NYT? Pohjois-Savo on asukasluvultaan maan kuudenneksi suurin maakunta. Vuoden 2019 alusta alkaen Joroinen liittyy osaksi Pohjois-Savoa, mikä on huomioitu valmistelutyössä. Pohjois-Savo on mukana sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa valinnanvapauskokeilussa, joka alkoi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän alueella tammikuussa 2017.